

مای درس

گروه آموزشی عصر
ادبیات جهان
سپیده دم

www.my-dars.ir

گونه شناسی

درس هفدهم

تو را « جنوب » نامیدم

قلمرو ادبی: جنوب: نماد « مقاومت و قیام»

قلمرو فکری: ای سرزمین جنوب لبنان ، تو را به این دلیل « جنوب» گفتم

ای که زدای حسین را بر دوش

قلمرو زبانی:ردا : بالا پوش ، جُبه

قلمرو ادبی: تلمیح به حماسه عاشورا

قلمرو فکری: که ادامه دهنده آرمان های امام حسین (ع) هستی

و خورشید کربلا را در برداری

قلمرو ادبی: استعاره: « خورشید کربلا » استعاره از امام حسین (ع)

قلمرو فکری: امام حسین (ع) روشنی بخش اهداف تو است

ای سرخ گل که فداکاری پیشه کردی

قلمرو ادبی: استعاره: « سرخ گل » استعاره از « امام موسی صدر »

قلمرو فکری: ای امام موسی صدر، که در راه رسیدن به اهداف بلند، فداکاری کرده ای

ای انقلاب زمین که با انقلاب آسمان برین/ پیوند خورده ای

قلمرو زبانی: برین: اعلی، بالایی

قلمرو فکری: ای امام موسی صدر، که توانستی انقلاب زمینی (مبارزه با اشغالگران) رنگ بوی آسمانی (خدایی) ببخشی.

ای سرزمینی کز خاکت/ خوشه های گندم می روید

قلمرو ادبی: خوشه های گندم: نماد فراوانی نعمت و برکت

قلمرو فکری: ای سرزمینی که خاکت سرشار از برکت و سرسبزی است

و پیامبران بر می خیزند

قلمرو فکری: و این نشانه مقدس بودن سرزمین تو است که پیامبران از آن جا برخاسته اند.

تو را جنوب نامیدم

قلمرو فکری: تو را به این دلیل جنوب نامیدم که

ای کشتی های صیادی که مقاومت پیشه کرده اید

قلمرو ادبی: تشخیص: کشتی های صیادی مقاومت بکنند / مجاز: تمام لبنان حتی کشتی ها مقاومت می کنند

قلمرو فکری: ای کشتی هایی که در کمین دشمن هستید و مقاومت، پیشه شماست

ای ماهی دریا که مقاومت پیشه کرده ای

قلمرو ادبی: تشخیص: ماهی مقاومت کند

قلمرو فکری: ای ماهی هایی که با مقاومت همگام هستید.

ای دفتر های شعری که مقاومت پیشه کرده اید

قلمرو ادبی: تشخیص: دفتر های شعر مقاومت کنند

قلمرو فکری: ای دفتر های شعری که رسم مقاومت را می دانید و پایداری می سرایید

ای روز های عاشورا

قلمرو فکری: ای روز های عاشورایی (سرزمینی که همیشه شهدای زیادی را تقدیم می کنی).

تو را جنوب نامیدم

قلمرو فکری: تو را به این دلیل جنوب صدا زدم که

تو را آب ها و خوشه ها

قلمرو ادبی: آب: نماد « پاکی و حیات » / خوشه: نماد « فراوانی نعمت و سرسبزی »

قلمرو فکری: تو مظهر حیات و باروری و برکت هستی

و ستاره غروب نامیدم

قلمرو فکری: تو مثل ستاره غروب، راهنمای مبارزه با اشغالگران هستی

تو را سپیده دمی در انتظار زاده شدن

قلمرو زبانی: سپیده دم: وندی-مرکب

قلمرو ادبی: سپیده دم : نماد امیدواری

قلمرو فکری: تو سپیده دم پیروزی بر اشغالگران هستی

و پیکری در اشتیاق شهادت نامیدم

قلمرو فکری: و تمام لبنان آماده فدا کردن جان خود هستند

تورا انقلاب و شگفتی و تغییر نامیدم

قلمرو فکری: تو انقلابی به پا کردی بر خلاف باورهای غلطی که نباید با اشغالگران مبارزه کرد ، و شگفتی ساز شدی و باورها را تغییر دادی

تورا پاک و پاکیزه و ارجمند و توانا نامیدم

قلمرو فکری: تو ای سرزمین مقدس ، پاک و توانا هستی

تورا جنوب نامیدم

قلمرو فکری: تو را به این دلیل جنوب نامیدم که

ای چون سبزه برآمده از دفتر روزگاران

قلمرو زبانی: سبزه : وندی (سبز+ ه) روزگاران : وندی (روز+ گار+ ان)

قلمرو ادبی: دفتر روزگاران: اضافه تشبیهی / ای چون سبزه برآمده: تشبیه

قلمرو فکری: تو در برابر سختی ها و مشکلات ، مانند سبزه زیبا و با طراوت هستی

ای مسافر دیرین بر روی خار و درد

قلمرو زبانی: دیرین : قدیمی ، کهن

قلمرو ادبی: مسافر دیرین : استعاره از لبنان / استعاره : خار (رنج و سختی)

قلمرو فکری: مقاومت و ظلم ستیزی تو سابقه ای طولانی دارد .

ای چون ستاره ، فروزان

قلمرو ادبی: چون ستاره: تشبیه . فروزان: وجه شبه

قلمرو فکری: ای سرزمینی که در مبارزه با اشغالگران همانند ستاره ای می درخشی و راهنمای مبارزان هستی

ای چون شمشیر ، درخشان

قلمرو ادبی: تشبیه. درخشان: وجه شبه

قلمرو فکری: ای سرزمینی که چون شمشیر همیشه درخشان بر آن هستی

بگذار بوسه زنیم بر شمشیری که در دستان توست

قلمرو ادبی: کنایه : « بوسه بر دست زدن » کنایه از « تشکر کردن »

قلمرو فکری: تو قابل ستایش و تمجید هستی

بگذار گرد و خاک قدم هایت را برگیریم

قلمرو ادبی: گرد و خاک قدم هایت را برگیریم: کنایه از « احترام گذاشتن »

قلمرو فکری: من با احترام گذاشتن به تو ، تمام خستگی ها را از تنت بیرون می کنم

www.my.dars.ir ای سرور باران ها و فصل ها،

قلمرو ادبی: باران : نماد طراوت و رویش / فصل : نماد تغییر و دگرگونی / مصراع استعاره از امام موسی صدر

قلمرو فکری: تو برای ما رویش و طراوت می آوری و تو مرد تمام فصل ها (تغییرات) هستی

تورا عطری نامیدم که در غنچه ها خانه دارد

قلمرو ادبی: تشبیه (تو مشبه . عطر مشبه به)

قلمرو فکری: تو عطری در میان غنچه ها هستی که فعلا ناشناخته ماندی

تو را پرستو نامیدم

قلمرو ادبی: تشبیه: تو مشبه . پرستو مشبه به / پرستو: نماد آزادی

قلمرو فکری: تو همانند پرستوی مهاجری هستی که برای ما آزادی را بشارت می آورد

ای سرور سروران!

قلمرو فکری: ای کسی که بزرگ همه هستی

ای برترین حماسه!

قلمرو فکری: ای کسی که برترین حماسه را خلق کردی (مقاومت در برابر اشغالگران)

دریا متنی نیلگون است/ که علی آن را می نویسد

قلمرو ادبی: تشبیه: دریا متنی نیلگون است

قلمرو فکری: دریای حقیقت (آزادی) مثل متن آبی نیلوفری است که علی (ع) نویسنده آن است

و مریم هر شب، روی شن ها / به انتظار مهدی می نشیند

قلمرو فکری: و حضرت مریم هر شب، روی شن های ساحل به انتظار حضرت مهدی می نشیند (زنان لبنان در انتظار عدالت هستند)

و گل هایی را می چیند / که از انگشتان شهیدان می رویند

قلمرو ادبی: استعاره مکنیه (انگشتان به خاک یا گلستانی تشبیه شده که از آن گل می روید)

قلمرو فکری: و در انتظار گل هایی است که شهدا زمینه ساز ظهور آن هستند (زنان لبنان از ثمره خون شهیدان بهره مند می شوند.)

تاریخ روزی، روستای کوچکی را / از روستاهای جنوب به یاد خواهد آورد

قلمرو ادبی: تشخیص: تاریخ چیزی را به یاد بیاورد

قلمرو فکری: تاریخ همیشه نام روستای کوچکی را به یاد خواهد داشت

که « معرکه » خوانده می شود.

قلمرو ادبی: ایهام: معرکه: الف) میدان جنگ (ب) نام روستا (روستای «معرکه» در جنوب لبنان، زادگاه اجداد امام موسی صدر است)

قلمرو فکری: که نام آن معرکه است.

روستایی که با « صدر» ش؛ با سینه اش / از شرافت خاک و کرامت انسان بودن دفاع کرد

قلمرو ادبی: ایهام: صدر: الف) امام موسی صدر (ب) سینه

قلمرو فکری: روستایی که با امام موسی صدر، برای دفاع از شرافت سرزمین و انسانیت قیام کرد

سرورم! ای سرور آزادگان!

قلمرو فکری: آقایم، ای سرور آزادگان

در زمانه سقوط و ویرانی/ جز تو، کسی نمانده است.

قلمرو فکری: در زمانه ای که همه در برابر اشغالگران تسلیم شده اند و به فکر خود هستند، تنها تو هستی که پرچم مبارزه را برافراشته ای و

نجات بخش ما هستی.

که در زندگی ما نخل و عنب و تاکستان بکارد

قلمرو ادبی: نخل و عنب و تاکستان: نماد سرسبزی و برکت و نعمت

قلمرو فکری: این تو هستی که به ما زندگی می بخشی و امیدوارمان می سازی

جز تو کسی نمانده است. / مگر تو! / مگر تو!

پس درهای امید و روشنایی را به روی ما بگشای!

قلمرو ادبی: استعاره: امید و روشنایی مانند خانه ای است که در دارد (می توان تشبیه هم در نظر گرفت « امید و روشنایی مانند دری هستند)

قلمرو فکری: پس همچنان به ما امید ببخش

« سمفونی پنجم جنوب » نزار قَبّانی (۱۹۸۸-۱۹۲۳م)

(با کاهش و اندکی تغییر)

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی:

۱- به نمونه های زیر ، توجه کنید:

اکنون بر پایه نمونه های داده شده ، نمودارهای زیر را کامل کنید:

۲- از میان موارد زیر ترکیب های وصفی و اضافی را جدا کنید ؛ سپس هسته هر یک را مشخص نمایید.

ستاره غروب (ترکیب اضافی ، هسته : ستاره) ، سرور آزادگان (ترکیب اضافی ، هسته : سرور) ، مسافر دیرین (ترکیب وصفی ، هسته :

مسافر) ، ماهی دریا (ترکیب اضافی ، هسته : ماهی) ، برترین حماسه (ترکیب وصفی ، هسته : حماسه)

۳- در مصراع زیر ، نقش دستوری اجزای مشخص شده را بنویسید.

« پس ، درهای امید و روشنایی را به روی ما بگشای »

پس (قید) درهای امید و روشنایی (گروه مفعولی ، در : هسته = امید : مضاف الیه - روشنایی : معطوف به مضاف الیه) روی (متمم) ما (مضاف

الیه) بگشای (فعل)

قلمرو ادبی:

۱) مصراع های زیر را با توجه به آرایه های « تشخیص ، کنایه و تشبیه » بررسی کنید.

- ای چون سبزه بر آمده از دفتر روزگاران (تشبیه : تو چون سبزه برآمده ای / روزگاران چون دفتر است)

- ای کشتی های صیادی که مقاومت پیشه کرده اید! (تشخیص)

- بگذار بوسه زینم بر شمشیری که در دستان توست. (کنایه : بوسه زدن : قابل ستایش بودن)

۲) کدام واژه مشخص شده ، « استعاره » به شمار می آید ؟ مفهوم آن را بنویسید.

« ای مسافر دیرین بر روی خار و درد / ای چون ستاره ، فروزان » خار: استعاره از درد و رنج و سختی

۳) شاعر ، « باران ها » و « فصل ها » را در کدام مفاهیم نمادین به کار برده است؟

باران : نماد طراوت و سرزندگی فصل ها : نماد تغییر و دگرگونی

۴) کاربرد مناسب شبکه معنایی ، در شعر و نثر ، ضمن آن که به تداعی معانی کمک می کند ، سبب زیبایی و دلنشینی سخن می شود و آرایه «

مراعات نظیر » را پدید می آورد؛ مثال :

ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری (سعدی)

از متن درس ، دو نمونه مراعات نظیر بیابید. باران ، عطر ، غنچه کشتی ، ماهی ، دریا ، صیادی

قلمرو فکری :

۱) دریافت خود را از سروده زیر بنویسید:

« تو را جنوب نامیدم / / ای انقلاب زمین که با انقلاب آسمان برین / پیوند خورده ای ».

به انقلاب مردم لبنان علیه اشغالگران رنگ و بویی خدایی بخشیدی

(۲) در سروده زیر :

« ای سرزمینی کز خاکت / خوشه های گندم می روید / و پیامبران بر می خیزند ».

الف) کدام سرزمین مورد خطاب است؟ لبنان

ب) مقصود شاعر از مصراع های دوم و سوم چیست؟ اشاره به طبیعت و سرشتی است که این سرزمین ها دارند همان گونه که گندم از زمین

سر بر می آورد پیامبران نیز از این سرزمین برانگیخته شده اند.

(۳) از متن درس ، مصراعی را معادل معنایی قسمت مشخص شده بیابید:

« تو را سپیده دمی در انتظار زاده شدن / و پیکری در اشتیاق شهادت نامیدم ».

ای سرخ گل که فداکاری پیشه کردی

ع) قبانی در این بخش از شعرش بر چه نکته ای تأکید دارد؟

« ای که ردای حسین بر دوش داری / و خورشید کربلا را در برداری... ».

اهداف حسینی داری و امام حسین (ع) راهنمای تو است

گنج حکمت

مزار شاعر

تیمور لنگ ، گاه سوار بر اسبی که لگامی زرین داشت.....

قلمرو زبانی: لگام: دهنه ، افسار / زرین : طلایی / نیا: جد ، پدر بزرگ / زائر: زیارت کننده /

قلمرو ادبی: کنایه : سر فرود آوردن: احترام گذاشتن / دست برداشتن : ترک کردن، منصرف شدن / غرق چیزی بودن : سرشار از چیزی بودن

/ بر خود لرزیدن : ترس و اضطراب /

مفهوم : اعمال و رفتار انسان ها بازتاب دارند و به خودشان برمی گردند.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir